

Ю. В. Кухарчук

Єфименко Петро Петрович

ЄФИМЕНКО Петро Петрович (09(21). 11. 1884, Харків – 18. 04. 1969, Ленінград, нині С.-Петербург) – археолог. Син [Петра](#) і [Олександри](#), брат [Тетяни Єфименків](#). Доктор історичних наук (1934, без захисту дис.), академік АН УРСР (1945). Державні нагороди СРСР. Почес. чл. Королів. антропол. інституту Великої Британії та Ірландії (1943), Міжнар. союзу доісториків (1958), Італ. інституту доісторії й праісторії у Флоренції (1960). Навч. у Харків. університеті (1904–06), звідки звільнений за причетність до студент. заворушень. Брав участь у 12-му (Харків, 1902) і 13-му (м. Катеринослав, нині Дніпропетровськ, 1905) археол. з'їздах. Відзначений премією ім. О. Потебні за підготовку покажчика літ-ри з історії, археології та етнографії Харків. губ. 1909 провів результативні розкопки Мізин. стоянки на Чернігівщині. Закін. С.-Петербур. університет (1912). Знач. вплив на формування Є. як науковця мав [Ф. Вовк](#). Після закінчення Університету залишений на каф. антропології та географії для підготовки до професор. звання. За успіхи у навч. нагородж. кругосвіт. подорожжю: 1913–14 вивчав археол. і етногр. колекції в музеях Франції, Великої Британії, Німеччини, Швейцарії, Італії, Греції, Єгипту, Сомалі, Індії, Китаю, Японії. Після повернення 1915 обраний чл. рос. археол., антропол. і геогр. т-в. 1915–23 працював у Держ. істор. музеї (Москва); 1923–41 – у Ермітажі, Музеї антропології та етнографії, Ленінгр. відділ. Інституту матеріал. культури АН СРСР; 1941–45 – в евакуації на Поволжі; 1945–54 – директор Інституту археології АН УРСР (Київ). Керував розкопками палеоліт. стоянок в УРСР і РФ. Вперше узагальнив історію первіс. суспільства, удосконалив методику розкопок палеоліт. стоянок, розробив метод стратигр. аналізу могильників, запропонував періодизацію пам'яток палеоліту на тер. СРСР. Під його керівництвом написана колективна праця «Нариси стародавньої історії Української РСР» (К., 1957). Гол. ред. період. вид. «Археологія» (від 1947), «Археологічні

пам'ятки УРСР» (від 1949), «Краткие сообщения Института археологии» (від 1952). Серед учнів – [В. Довженко](#), *Д. Телегін, О. Тереножкін, І. Шовкопляс*.

Основні праці

Каменные орудия палеолитической стоянки в с. Мезине Черниговской губернии // Ежегодник Русского археол. об-ва при С.-Петербур. університете. 1913. Т. 4; Рязанские могильники: опыт культурно-стратиграфического анализа могильников массового типа // Мат. по этнографии. Ленинград, 1926. Вып. 1; Значение женщины в ориньякскую эпоху // Изв. Гос. академии истории материал. культуры. 1931. Т. 11, вып. 3–4; Дородовое общество. Очерки по истории первобытно-коммунистического общества. Москва; Ленинград, 1934; Древнерусские поселения на Дону. Москва; Ленинград, 1948 (співавтор); Первобытное общество. Очерки по истории палеолитического времени. 3-е изд. К., 1953; Про періодизацію пізнього палеоліту Східної Європи // Археологія. 1957. Т. 10; Костенки I. Москва; Ленинград, 1958; Абашевская культура в Поволжье // Абашев. культура в Среднем Поволжье. Москва, 1961 (співавтор).

Рекомендована література

1. Борисковский П. И. К 80-летию Петра Петровича Ефименко // СА. 1964. № 4;
2. Франко О. О. Академік АН УРСР П. П. Єфименко (до 100-річчя з дня народж.) // УІЖ. 1984. № 11;
3. Бібіков С. М. Відомий учений-археолог // Вісн. АН УРСР. 1985. № 8;
4. Формозов А. А. О Петре Петровиче Ефименко: Материалы к биографии // Очерки истории отечествен. археологии. Москва, 2002. Вып. 3;
5. Сапожников І. В., Кухарчук Ю. В. Кам'яна доба України та Петро Петрович Єфименко (до 120-річчя від дня народження вченого: 21(9). 11. 1884–18. 04. 1969) // Кам'яна доба України. 2004. Вип. 6;
6. Кухарчук Ю. В. Петро Петрович Єфименко (до 120-річчя від дня народження) // Археологія. 2004. № 3.

Покликання на статтю:

Єфименко Петро Петрович / Ю. В. Кухарчук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-20171>

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).